

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego
w przedmiocie czynności odnoszących się do podniesienia hodowli
bydła.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 9. lutego 1892 r. L. 7470 w przedmiocie hodowli bydła, uchwalił Wysoki Sejm, na posiedzeniach dnia 1. i 4. kwietnia 1892 ustawę o licencyonowaniu buhajów gminnych (Najwyższem postanowieniem z dnia 20. lipca 1892 sankcyonowaną), a zarazem powziął następujące uchwały:

1. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z komitetami centralnymi Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego i Towarzystwa rolniczego krakowskiego wypracował przepisy wykonawcze do ustawy hodowlanej (ustawy o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych) a to dla pojedynczych stref i całego kraju.

2. Utworzonym zostaje stały fundusz hodowlany w wysokości 50.000 zł. na udzielanie pożyczek tym gminom, które według ustawy o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych będą musiały postarać się o buhaja gminnego, a nie rozporządzają dostatecznymi na ten cel środkami.

Fundusz ten będzie osobno administrowany, a zwroty udzielanych z niego pożyczek będą wpływać napowrót do tegoż funduszu.

Na utworzenie funduszu tego wstawiane będą w budżet krajowy od roku 1893 począwszy przez 4 lata, raty po 12.500 zł. rocznie.

3. W budżet funduszu krajowego wstawianą będzie przez lat 10 począwszy od 1. lipca 1892 kwota 30.000 zł. rocznie na inne środki podniesienia hodowli bydła, a głównie na subwencyonowanie obór zarodowych, na zakupno buhajów rasowych, premiowanie hodowców i t. p

4. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wyjednał u c. k. Rządu na cel pod 3 wymieniony subwencyę ze skarbu państwa po 30.000 zł. rocznie przez lat 10.

5. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wezwał Wydziały powiatowe do przyczynienia się z funduszów powiatowych do wydatków na cel podniesienia hodowli bydła w powiecie.

6. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przy udzielaniu pożyczek i zasiłków wyżej pod 2 i 3 wymienionych, uwzględniał w pierwszym rzędzie te powiaty, których reprezentacye funduszami swymi przyczynią się do wydatków na podniesienie hodowli bydła w powiecie.

7. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby postarał się o odpowiedni statut dla „Towarzystw hodowlanych“ i „spółek utrzymywania buhajów“.

8. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby postarał się o odpowiedni stosunkom kraju podręcznik o utrzymywaniu buhajów gminnych, jakoteż o wydanie praktycznego podręcznika chowu bydła rogatego, przeznaczonego przeważnie dla mniejszych właścicieli, a któryby uwzględniał różnice stosunków hodowlanych w poszczególnych częściach kraju.

9. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z komitetami centralnymi Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego i Towarzystwa rolniczego krakowskiego ułożył program wystaw przeglądowych bydła, połączonych z premiovaniem hodowców, któreby się odbywały przez dłuższy szereg lat we wszystkich okolicach kraju.

10. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wędrowni nauczyciele rolnictwa zajęli się obecnie przeważnie popularnymi wykładami chowu bydła odnośnie do danej okolicy.

ad 1. W wykonaniu uchwały pierwszej wypracował Wydział krajowy, na podstawie projektów przez komitety centralne obu krajowych Towarzystw rolnicznych, tudzież po zaciągnięciu opinii krajowej komisji rolniczej, — „Przepisy wykonawcze do ustawy hodowlanej“ (ustawy z dnia 20. lipca 1892 o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych), tudzież „Instrukcyę dla komisji licencyonującej buhaje“, załączone jako alegat *A* i *B* do Sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 2. maja b. r.

ad 2. Wstawił w budżet wydatków z funduszu krajowego na rok 1893 kwotę 12.500 zł., jako pierwszy z czterech rat na utworzenie funduszu hodowlanego w kwocie 50.000 zł. przez Sejm uchwalonego. — Z funduszu tego osobno administrowanego, nie udzielił Wydział krajowy dotychczas żadnej pożyczki gminom na zakupno buhai, jakich w myśl powyż powołanej ustawy utrzymywać mają, a to z tego powodu, że wprowadzenie w życie komisji licencyonujących i utworzenie okręgów licencyonowania buhajów jest jeszcze w toku.

ad 3. Wstawioną została w budżet wydatków krajowych na rok 1892 kwota 15.000 zł., a na rok 1893 kwota 30.000 zł., przeznaczona na inne środki podniesienia hodowli bydła, — a zarazem

ad 4. wyjednał Wydział krajowy u c. k. Rządu takąż samą subwencyę (w kwocie 30.000 zł.) na lat 10 zapewnioną.

Subwencyę w kwocie 15.000 zł. na rok 1892 przeznaczoną, rozdzielił Wydział krajowy w $\frac{2}{3}$ na c. k. Towarzystwo gospodarskie galicyjskie, a $\frac{1}{3}$ na c. k. Towarzystwo rolnicze krakowskie (10.000 zł., a względnie 5.000 zł. w. a.), zatwierdzając równocześnie, na wniosek sekcji stałej krajowej komisji rolniczej, projekt użycia tej subwencyi przez komitety obu wspomnianych Towarzystw na rok 1892 przedłożony.

Na podstawie szczegółowych programów sposobu użycia subwencyi hodowlanej z funduszu krajowego i funduszu państwowego łącznie 60000 złr. rocznie wynoszącej i na lat 10 zapewnionej, przez komitety centralne obu krajowych Towarzystw rolnicznych na żądanie Wydziału

krajowego przedłożonych i przez kraj. komisję rolniczą z nieznacznymi zmianami do zatwierdzenia zaleconych, ustanowił Wydział krajowy stosunek rozdziału tej subwencji, według którego przypada:

dla Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego 40.000 zł.

a dla Towarzystwa rolniczego krakowskiego 20.000 zł.

Równocześnie zatwierdził Wydział krajowy następujący rozdział subwencji wspomnianych, przez krajową komisję rolniczą, na podstawie wniosków komitetów obu krajowych Towarzystw rolniczych, zaprojektowany — ograniczając wszakże zatwierdzenie to tylko do roku 1893, w przekonaniu, że doświadczenia, jakie w tym roku zebrane zostaną, spowodują bądź komitety obu krajowych Towarzystw rolniczych, bądź krajową komisję rolniczą do zaprojektowania zmian pewnych:

A) Na środki bezpośrednio działające:

	I. Dla c. k. Tow. gospod. galic.	II. Dla c. k. Tow. roln. krak.
1. Na utrzymanie istniejących i tworzenie nowych stacji buhajów subwencyjnych, rocznie	2.300 zł.	7.000 zł.
2. Na utrzymanie i zakładanie nowych stacji buhajów subwencyjowanych, na r. 1893.	15.400 „	
3. Na utrzymanie obór zarodowych istniejących i tworzenie nowych, tak pół-krwi, jak i pełnej, rocznie	5.000 „	4.000 „
4. Na rozdawanie buhajów ras poprawnych gospodarzom gruntowym (włościanom), — a względnie gminom wiejskim	1.000 „	—
5. Na dostarczanie krów rasy poprawnej wzorowym hodowcom włościanom	2.000 „	—
6. Na wychów młodzieży na połoninach, a względnie w tak zwanych cielęcarniach	1.000 „	1.000 „

B) Na środki pośrednio działające:

1. Na premiowanie bydła włościańskiego na wystawach przeglądowych w r. 1893 . . . . . (na rok drugi preliminowano 4000 zł. zaś na rok trzeci do szóstego po 5000 zł. w obrębie Towarzystwa gosp. galic.)	3.000 „	po 5.000 „
2. Na premiowanie wzorowych stajen dla bydła u gospodarzy włościańskich	500 „	—
3. Na zakupno i dostarczanie gminom wiejskim nasion roślin pastewnych	500 „	—
4. Na wydawnictwo dziełek popularnych o hodowli, mleczarstwie, uprawie pasz i t. p.	300 „	—

C) Na koszta administracyjne mianowicie administrację biurową, inspekcję hodowlaną i badanie stosunków hodowlanych w kraju, jak niemniej na koszta wprowadzenia w życie ustawy o licencyjowaniu buhajów	9.000 „	3.000 „
Razem .	40.000 zł.	20.000 zł.

Uzasadnienie każdej w powyż przytoczonych pozycyi mieści się w sprawozdaniu Wydziału krajowego — a więcej szczegółowe w znajdujących się w aktach programach komitetów obu towarzystw rolniczych. — Tu zaznaczyć tylko należy, że w kwotach 9.000 zł. i 3.000 zł. *ad c.*

preliminowanych, znajdują pokrycie także, przynajmniej na rok 1893, koszta wprowadzenia w życie komisji licencyjonujących buhai, na które żadna osobna pozycja w budżet wydatków wstawioną nie została.

Jakkolwiek komisya gospodarstwa krajowego mniema, że subwencya w powyżej podanym planie jest zbyt rozdrobnioną na poszczególne środki mające do celu prowadzić (jak np. na środki pod B2—B3 i B4. wymienione, na które dałoby się prawdopodobnie odpowiednie kwoty z funduszków państwowych przekazać) a w skutek tego na inne środki jak n. p. pod A. 1. wymienione, zbyt mała kwota jest wyznaczoną — to jednak komisya gospodarstwa krajowego powstrzymuje się na teraz od wydania sądu co do projektu rozdziału subwencji hodowlanej na poszczególne środki mające do podniesienia chowu bydła służyć, gdyż rzecz jest jeszcze nową, a komisya ma przekonanie, że z nabytych w tym roku doświadczeń zechcą tak komitety obu krajowych towarzystw rolniczych i krajowa komisya dla spraw rolniczych, jak i Wydział krajowy korzystać.

ad 5.—8.—9.— i 10. Wykonał Wydział krajowy polecenie Wysokiego Sejmu zawarte w uchwałach pod 5. 8. 9. i 10 na wstępie przytoczonych.

ad 6. Uchwała pod 6 przytoczona, będzie mogła być wykonaną po wprowadzeniu w życie licencyjonowania buhajów i przy zaprowadzeniu buhajów gminnych.

ad 7. Sprawa wydania statutu dla „Towarzystw hodowlanych“ i „spółek utrzymywania buhajów“ jest w toku. — Również przygotowaną jest sprawa wyznaczenia okręgów licencyjonowania buhajów w każdym powiecie i ustanowienia komisji licencyjonujących.

Na podstawie powyższych wywodów komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego za rok 1892/93 o czynnościach odnoszących się do podniesienia hodowli bydła przyjmuje Sejm do wiadomości.

Lwów dnia 17. Maja 1893.

Przewodniczący:
St. Polanowski.

Sprawozdawca:
Schnel.